

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło

SSA Ewelina Kocurek-Grabowska (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania J.K.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie

o wysokość emerytury policyjnej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 24 czerwca 2025 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

z dnia 28 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 347/22,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i oddala apelację organu
rentowego,**

**2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującego
się tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego
i kasacyjnego kwotę 540 zł (pięćsetczterdzieścizłotych)
z ustawowymi odsetkami za czas po upływie 7 dni od dnia
doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

SSA Ewelina Kocurek-Grabowska Bohdan Bieniek Halina Kiriło

UZASADNIENIE

Dyrektor Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (dalej: organ emerytalny lub organ rentowy) decyzją z dnia 10 sierpnia 2017 r. na podstawie art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 708 ze zm. dalej: ustawa z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy lub ustawa zaopatrzeniowa) oraz na podstawie otrzymanej z IPN informacji z dnia 7 marca 2017 r., ponownie ustalił wysokość emerytury J.K. - na kwotę 2.069,02 zł od dnia 11 kwietnia 2017 roku.

Ubezpieczony we wniesionym odwołaniu zaskarżył powyższą decyzję w całości zarzucając jej naruszenie prawa materialnego.

Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2022 r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do ponownego obliczenia wysokości emerytury policyjnej J.K. bez zastosowania do tych wyliczeń regulacji zawartej w przepisie art. 15c ust. 3 ustawy z dnia 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym, a w pozostałej części oddalił odwołanie i stwierdził brak podstaw do ustalenia odpowiedzialności organu rentowego za niewydanie decyzji w terminie.

Sąd Okręgowy ustalił, że J.K. studiował jeden semestr na WSM w S.. W styczniu 1978 roku rozpoczął pracę w P. W okresie od kwietnia 1978 do kwietnia 1980 odbywał zasadniczą służbę wojskową, po odbyciu której kontynuował pracę w P. gdzie wykonywał pracę asystenta maszynowego. Służbę w Służbie Bezpieczeństwa PRL J.K. rozpoczął od 1 kwietnia 1984 roku, na stanowisku inspektora SB RUSW w K. Od 18 lutego do 14 marca 1985 roku odbył kurs wstępnego przeszkolenia funkcjonariuszy SB i złożył egzamin z wynikiem bardzo dobrym.

Od 1 listopada 1989 roku został starszym inspektorem Grupy SB RUSW w K. W okresie pełnienia służby w SB otrzymywał nagrody pieniężne, był odznaczany i

awansowany. W ramach pełnionej służby zajmował się „rozeznaniem” w służbie zdrowia, oświacie i kulturze poprzez zbieranie informacji na temat nastrojów w tych instytucjach.

W opinii służbowej z 26 marca 1985 r. wskazano, że pozyskał tajnych współpracowników i kontakty operacyjne oraz wszczął i prowadził sprawy operacyjne, w związku z zagadnieniami Wydziału III. Od dnia 1 września 1990 r. rozpoczął służbę w Policji na stanowisku starszego asystenta Referatu Dochodzeniowo-Śledczego KRP w K. W dniu 4 sierpnia 2012 r. ubezpieczony zakończył służbę w Policji i uzyskał prawo do emerytury.

W dniu 11 kwietnia 2017 r. została wystawiona przez Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddział Archiwum IPN w Warszawie informacja o przebiegu służby, w której wskazano, że J.K. w okresie od 1 kwietnia 1984 do 31 lipca 1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym.

Sąd przypomniał, że ustawą z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 2270, dalej: ustawa zmieniająca), dokonano nowelizacji przepisów dotyczących świadczeń emerytalno-rentowych funkcjonariuszy wymienionych służb oraz członków ich rodzin i zmieniono zasady obliczania wysokości świadczeń przysługujących byłym funkcjonariuszom, którzy przed 1 sierpnia 1990 r. pozostawali w służbie na rzecz totalitarnego państwa, tj. w organach i na stanowiskach wymienionych w art. 13b ustawy. Świadczenia emerytalne takich osób miały być obliczone na nowo zgodnie z treścią przepisów art. 15c, a świadczenia rentowe zgodnie z treścią przepisu art. 22a.

Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do kwestionowania konstytucyjności w wyżej wymienionym zakresie nowelizacji ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy czy też niezgodności z Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że ubezpieczony pełnił służbę wymienioną w art. 13b ust. 1 pkt. 5c (jednostka MSW wypełniająca zadania wywiadowcze Służby Bezpieczeństwa - w Wydziale III zajmującym się inwigilacją w służbie zdrowia, szkolnictwie i instytucjach kultury), gdzie zgodnie z zadaniami takiej jednostki miał chronić interesy polityczne komunistycznego państwa i partii komunistycznej, której był wieloletnim członkiem. Ubezpieczony potwierdził pozyskiwanie i pracę z tajnymi współpracownikami i kontaktami operacyjnymi w ww. instytucjach, a którą to pracę wykonywał z dużym zaangażowaniem i był z tego tytułu bardzo dobrze oceniany.

Wobec powyższego, zdaniem Sądu Okręgowego ubezpieczony mógł mieć obniżoną emeryturę w oparciu o treść art. 15c ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej poprzez „wyzerowanie” jej okresu wykonywania służby w SB, tj. na rzecz totalitarnego państwa.

Sąd Okręgowy w realiach niniejszej sprawy, mając na uwadze art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, zgodnie z którym emerytura policyjna przysługuje funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, który w dniu zwolnienia posiada 15 lat służby w policji wliczając w to okresy równorzędne wymienione w art. 13 ustawy, zauważył, że ubezpieczony (wyłączając okres służby na rzecz totalitarnego państwa) ma ponad 15 letni staż uprawniający do nabycia emerytury policyjnej, w tym służbę wieloletnią w Policji po roku 1990. Oznacza, to że podstawowego przywileju emerytalnego polegającego na możliwości przejścia na emeryturę po 15 latach służby ze świadczeniem wynoszącym co najmniej 40% podstawy jego wymiaru nie nabył z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa lecz głównie z tytułu służby polegającej na strzeżeniu bezpieczeństwa obywateli oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego, już po okresie funkcjonowania PRL.

Regulacja zawarta w przepisie art. 15c ustawy zaopatrzeniowej stanowi, że w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa przy obliczaniu wysokości emerytury przyjmuje się 0% podstawy wymiaru za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, 2,6% za każdy rok służby lub okresów równorzędnych, a wysokość emerytury nie może być wyższa od przeciętnej emerytury wypacanej przez ZUS. Przepis art. 15 ust. 1-3a ustawy stosuje się odpowiednio.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że wykładnia gramatyczna ust. 3 art. 15c ustawy zaopatrzeniowej stoi w sprzeczności zarówno z celem ustawy, którym jest

obniżenie świadczeń tym, którzy nabyli przywilej emerytalny z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa jak i z brzmieniem gwarancyjnych przepisów art. 12, 15 ust. 1 jak również 15c ust. 1 który odsyła do stosowania art. 15 ust. 1 ustawy.

W świetle zasad konstytucyjnych i przy uwzględnieniu metody wykładni systemowej, celowościowej i aksjologicznej, zdaniem Sądu Okręgowego należało dokonać takiej wykładni art. 15c ust. 3 ustawy, zgodnie z którą przepis ten nie ma zastosowania do funkcjonariusza, który nie nabył emerytury z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa, a okres tej służby jest jedynie okresem dodatkowym nie wpływającym na nabycie prawa do świadczenia.

Z powyższym wyrokiem nie zgodził się organ rentowy zarzucając w apelacji:

1. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, tj. art. 327¹ § 1 k.p.c. poprzez brak wyjaśnienia w uzasadnieniu wyroku podstawy faktycznej i wskazania podstawy prawnej na podstawie, której Sąd I instancji ustalił wysokość policyjnej emerytury odwołującemu z pominięciem art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

1. art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej poprzez nieuzasadnione przyjęcie, iż odwołujący nie powinien podlegać rygorom przewidzianym w tym przepisie pomimo, że spełnia przesłanki w nim określone;

2. art. 15c ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej poprzez nieuzasadnione pominięcie zasad zawartych w tej dyspozycji stanowiącej, że przepisów art. 15c ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej nie stosuje się. jeżeli osoba, o której mowa w tym przepisach udowodni, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynności wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego - pomimo, że odwołujący nie wykazał spełnienia tych okoliczności;

3. art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z dnia 16 lipca 1997 r. z późn. zm., dalej - Konstytucja RP) poprzez jego niezastosowanie i odmowę uznania mocy obowiązującej ustawy zaopatrzeniowej;

4. art. 193 Konstytucji RP poprzez niezwrócenie się przez Sąd I instancji do Trybunału Konstytucyjnego z zapytaniem o zgodność art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej z ustawą zasadniczą, a w konsekwencji samodzielne rozstrzygnięcie niejako „w zastępstwie” Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej z ustawą zasadniczą,

5. art. 188 Konstytucji RP poprzez samodzielne rozstrzygnięcie niejako „w zastępstwie” Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej z ustawą zasadniczą, w oparciu o który wydana została zaskarżona decyzja,

W oparciu o powyższe zarzuty, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części odmawiającej zastosowanie art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej (tj. pkt. I sentencji) i oddalenie odwołania od decyzji.

Sąd Apelacyjny w rozpoznaniu apelacji organu rentowego wyrokiem z dnia 28 grudnia 2022 r. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, że oddalił odwołanie i orzekł o kosztach zastępstwa procesowego.

Sąd odwoławczy podzielił ustalenia Sądu Okręgowego co do przebiegu kariery odwołującego, jak i dokonanej interpretacji jego czynności zawodowych jako naruszających prawa innych obywateli czy zwalczających opozycję i inne podmioty przeciwstawiające się władzy komunistycznej. Równocześnie jednak uznał brak podstawy prawnej do dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny konstytucyjności uregulowania prawnego zawartego w art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej.

W tym zakresie jak wyjaśnił Sąd odwoławczy, miał on na uwadze, że przed Trybunałem Konstytucyjnym zawisła sprawa P 4/18, w której ma być rozstrzygnięta kwestia zgodności z Konstytucją art. 15c, art. 22a, art. 13 ust. 1 pkt 1c w zw. z art. 13b ustawy o zmianie ustawy o Biurze Ochrony Rządu oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, jednakże, mimo iż

od złożenia zapytania prawnego minęło już pięć lat Trybunał Konstytucyjny do tej pory nie wydał jeszcze wyroku.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego bezpośredniość stosowania Konstytucji przez sądy powszechne nie oznacza jeszcze przyznania im kompetencji do kontroli konstytucyjności obowiązującego ustawodawstwa. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego (wyroki z dnia 2 kwietnia 2009 r., IV CSK 485/08, LEX nr 550930 i z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 377/15, OSNC 2016/12/148) dopóki nie zostanie stwierdzona przez Trybunał Konstytucyjny niezgodność określonego przepisu z Konstytucją, dopóty ten przepis podlega stosowaniu i powinien stanowić podstawę merytorycznych rozstrzygnięć sądowych.

W tym kontekście Sąd Apelacyjny uznał za słuszny zarzut apelującego naruszenia art. 15c ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej poprzez nieuzasadnione pominięcie zasad zawartych w tej dyspozycji stanowiącej, że przepisów art. 15c ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej nie stosuje się wyłącznie wtedy, gdy osoba, o której mowa w tym przepisach udowodni, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego, a co w niniejszej sprawie nie miało miejsca.

Sąd Apelacyjny wskazał, że odwołujący, pełniąc służbę w organach Służby Bezpieczeństwa, zajmował się przede wszystkim kontrolą operacyjną środowisk związanych ze służbą zdrowia, placówkami oświatowymi, jak również Domem Kultury. Badał nastroje w tych instytucjach a wiedzę tę, jak zeznał, uzyskiwał poprzez osobowe źródła informacji i kontakty służbowe (zeznania ubezpieczonego powołane przez Sąd pierwszej instancji). Działania Wydziału III miały na celu ochronę interesów państwa totalitarnego, konstytucyjnego porządku prawnego i systemu parlamentarnego przed antykomunistycznymi i antysocjalistycznymi zagrożeniami, mogącymi wynikać z działalności organizacji społeczno-zawodowych, działających w różnych środowiskach. W szczególności jednostka miała na celu ujawnianie i rozpoznawanie zagrożenia, wynikającego z działalności określonych ugrupowań w miarę podejmowania przez nie działalności stanowiącej rzekome zagrożenie dla konstytucyjnego porządku państwa. W związku z powyższym, odwołujący, jako funkcjonariusz policji politycznej miał za zadanie rozpoznawanie działalności

wspomnianych grup i osób podejmujących próby lub prowadzących działalność w tym kierunku. W ramach powyższych działań, odwołujący miał za zadanie między innymi typowanie oraz pozyskiwanie osobowych źródeł informacji, ujawnianie, rozpracowywanie i neutralizowanie osób przejawiających działalność antypaństwową zagrażającą konstytucyjnemu porządkowi państwa.

Tak uzupełniony stan faktyczny wskazuje na w pełni świadome i dobrowolne podjęcie przez odwołującego służby na rzecz państwa totalitarnego w instytucji objętej art. 13b ust. 1 pkt. 5 lit. b tiret 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym.

We wniesionej skardze kasacyjnej J.K. wskazał na:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj:

1. art. 15c ust. 1-3 oraz art. 22a w zw. z art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym poprzez ich błędną wykładnię wyrażającą się w uznaniu, iż automatycznie przepisy te znajdują zastosowanie w stosunku do skarżącego wyłącznie z uwagi na fakt pełnienia służby w jednostkach objętych ustawą nowelizacyjną, pomimo późniejszej ponad 22-letniej pracy w Policji, gdy brak w sprawie materiału dowodowego wskazującego na to, iż skarżący w ramach swych obowiązków pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa zdefiniowaną w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, a w związku z tym nieprawidłowe przyjęcie, że spełnione zostały przesłanki warunkujące ponowne przeliczenie jemu świadczeń z zabezpieczenia społecznego służb mundurowych;

2. art. 13b ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, iż już sam fakt, że skarżący pełnił służbę w MO oznacza, iż świadomie, dobrowolnie i z dużym zaangażowaniem pełnił służbę w strukturze policji politycznej PRL a tym samym działał w celu naruszaniu podstawowych praw i wolności innych osób, zwłaszcza osób walczących o niepodległość i suwerenność Państwa Polskiego, z pominięciem faktu, iż skarżący po 1990

przeszedł pozytywną weryfikację i dalej pełnił służbę w Policji w ramach demokratycznego państwa;

3. art. 1 oraz art. 2 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin poprzez ich błędne zastosowanie, w sytuacji, gdy z informacji o przebiegu służby oraz z materiału dowodowego zebranego w sprawie nie wynika jednoznacznie, że skarżący do 31 lipca 1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, co doprowadziło do błędnego przyjęcia, iż zaistniały przesłanki do ponownego ustalenia wysokości należnej mu emerytury;

4. art. 33 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie i uznanie wystąpienia przesłanek uzasadniających wydanie przez organ emerytalny decyzji o ponownym ustaleniu wysokości należnego odwołującemu się świadczenia emerytalnego, podczas gdy nie zaistniała żadna z wymienionych enumeratywnie przesłanek wznowienia postępowania i wydania ponownej decyzji

5. art. 8 ust. 1 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. poprzez jego niezastosowanie i zaniechanie dokonania przy orzekaniu oceny zgodności art. 15c ust. 1, 2, 3 oraz art. 22a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej oraz art. 2 ust. 1 i 4 ustawy nowelizującej z Ustawą Zasadniczą, w ramach procesowej kontroli przepisów, oraz wydanie orzeczenia w oparciu o te przepisy prawa, mimo istnienia podstaw do ich pominięcia w części naruszającej Konstytucję, co doprowadziło do nieuprawnionego uznania istnienia przesłanek do ponownego ustalenia wysokości należnej skarżącemu emerytury;

6. art. 178 ust. 1 w zw. z art. 87 ust. 1 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 roku poprzez jego niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, iż Sąd powszechny nie jest uprawniony do dokonywania wykładni przepisów obowiązujących ustaw w zakresie ich zgodności z Ustawą Zasadniczą i zobowiązany jest do stosowania nawet wątpliwych pod względem konstytucyjności ustaw do czasu ich wyeliminowania z obrotu prawnego przez Trybunał Konstytucyjny;

II. naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy

1. art. 379 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji poprzez doprowadzenie do nieważności postępowania wynikającej z faktu, iż w rozpoznaniu sprawy na etapie apelacji skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa, albowiem w sprawie brała udział osoba powołana na urząd sędziego w Sądzie Apelacyjnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8.12.2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, co doprowadziło do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

i w związku z tym, wniesiono o:

1. uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie apelacji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji;

ewentualnie:

2. uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Szczecinie.

Dyrektor Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wniósł o oddalenie skargi i zasądzenie kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się zasadna w stopniu uprawniającym Sąd Najwyższy do wydania orzeczenia reformatoryjnego, mimo że nie wszystkie zarzuty okazały się zasadne.

Na wstępie należy podkreślić, że w myśl art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozagę nieważność postępowania. Oznacza to, że Sąd Najwyższy bierze pod rozagę nieważność postępowania z urzędu - w granicach zaskarżenia, ale niezależnie od podstaw wskazanych w skardze. Innymi słowy, nieważność postępowania badana jest przez Sąd Najwyższy z urzędu bez względu na to, czy skarżący postawił odpowiedni zarzut, a jeśli go postawił, niezależnie od tego, czy został on należycie i przekonująco jurydycznie uzasadniony. Odnosząc się do zarzutu nieważności postępowania, którą skarżący upatruje w przesłance z art. 379 pkt 4 k.p.c., albowiem sędzią - referentem orzekającą w sprawie była sędzia nominowana na urząd przez Krajową Radę Sądownictwa na podstawie ustawy nowelizującej z dnia 8 grudnia 2017 r., to jest w sposób sprzeczny z uregulowaniem zawartym w art. 187 ust. 1 Konstytucji RP, należy przywołać utrwalony pogląd judykatury. W uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego - Izby Cywilnej, Karnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110 - 1/20 (OSNK 2000 nr 2, poz. 1 i OSNC 2020 nr 4, poz. 34) wyjaśniono, że sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 KPC zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Niezbędne staje się więc przedstawienie przez stronę skarżącą okoliczności, które (poza powołaniem sędziego Sądu Apelacyjnego do pełnienia urzędu dokonany po zmianach ustawowych, o których mowa w uchwale BSA I-4110-1/20) mogłyby prowadzić do stwierdzenia, że przy orzekaniu w niniejszej sprawie doszło do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności sędziego, o jakim mowa w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 KPPUE oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Odwołujący się nie przedstawił takiego dowodu i z tych względów podnoszony zarzut okazał się niezasadny.

Przechodząc do rozpoznania zarzutów skargi kasacyjnej dotyczących naruszenia przepisów prawa materialnego wymaga przypomnienia, że Sąd Apelacyjny w rozpoznaniu apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego, który zmienił zaskarżoną decyzję jedynie co do sposobu obliczenia emerytury J.K. (wyłączając możliwość zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej), oddalając odwołanie w pozostałym zakresie - orzekał jedynie w odniesieniu do tej części odwołania. Odwołujący nie wniósł apelacji od wyroku Sądu Okręgowego, a w konsekwencji rozstrzygnięcie Sądu dotyczące ustalenia wykonywania przez odwołującego służby na rzecz totalitarnego państwa określone w art. 13b nie może być obecnie przedmiotem skargi kasacyjnej.

Z tych względów w postępowaniu kasacyjnym przedmiotem sporu z uwagi na wynik procesu toczącego się przed sądami powszechnymi w przedmiocie ponownego ustalenia wysokości świadczenia emerytalnego dla J.K. pozostała już tylko kwestia możliwości odmowy zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej wobec odwołującego, który wprawdzie pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której w mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, lecz także pełnił służbę w innych formacjach (poza zakresem art. 13b tej ustawy), w tym także w wolnej Polsce po 1990 r. Innymi słowy, po wyłączeniu okresu służby na rzecz totalitarnego państwa legitymuje się innym jej okresem, który pozwala na uzyskanie pełnej emerytury.

Należy przypomnieć, że Sąd Okręgowy dokonując wykładni art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, kierując się zasadami konstytucyjnymi i przy uwzględnieniu metody wykładni systemowej, celowościowej i aksjologicznej, uznał, że przepis ten

nie ma zastosowania do funkcjonariusza, który nie nabył emerytury z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa, a okres tej służby jest jedynie okresem dodatkowym nie wpływającym na nabycie prawa do świadczenia.

Ze stanowiskiem tym nie zgodził się organ emerytalny kwestionując możliwość dokonania przez sąd powszechny w zastępstwie Trybunału Konstytucyjnego oceny zgodności z Konstytucją omawianego uregulowania prawnego zawartego w art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej.

Sąd Apelacyjny uwzględniając apelację zmieniając zaskarżony wyrok i oddalając odwołanie uznał brak podstawy prawnej do dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny konstytucyjności uregulowania prawnego zawartego w art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej.

Wobec wyżej wskazanych rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych wymaga zaakcentowania, że Sąd Najwyższy wypracował linię orzecniczą - a którą obecny skład w pełni podziela - zgodnie z którą art. 15c ust. 3 oraz art. 22a ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej są sprzeczne z licznymi postanowieniami Konstytucji RP, a sądy powszechne są w konsekwencji zobowiązane do niezastosowania tych przepisów, zaś oparcie się na nich przez Sąd drugiej instancji prowadzi do uwzględnienia skargi kasacyjnej odwołującego się funkcjonariusza policji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 4 czerwca 2024 r., III USKP 72/23, LEX nr 3722751, i powołane tam orzecznictwo oraz argumentację). Wspomniana linia orzecnicza została zapoczątkowana wyrokiem z 16 marca 2022 r., II USKP 120/22 (OSNP 2023 nr 9, poz. 104), w którym wyjaśniono, że prawodawca wprowadził do ustawy zaopatrzeniowej dwa mechanizmy korygujące wysokość emerytur funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa. Pierwszy z nich "zeruje" kwalifikowane lata służby, drugi zaś obniża wysokość świadczenia do przeciętnej emerytury przysługującej w powszechnym systemie ubezpieczenia. W odniesieniu do pierwszego z wymienionych mechanizmów Sąd Najwyższy przyjął, że "wyzerowanie lat służby" (art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej) jest środkiem proporcjonalnym w stosunku do funkcjonariuszy, których lata służby przypadły przed zmianami zapoczątkowanymi w 1989 r. Rozwiązanie to nie pozostaje w sprzeczności z przepisami Konstytucji RP. "Wyzerowanie" lat służby na rzecz totalitarnego państwa sprawia, że każdy jej rok traktowany jest jako

nieistniejący, co w konsekwencji powoduje, że im dłuższa była taka służba w trakcie kariery zawodowej odwołującego się funkcjonariusza, tym bardziej wysokość świadczenia - należnego mu po nowelizacji ustawy zaopatrzeniowej - zbliża się do wysokości najniższej emerytury gwarantowanej przez art. 18 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej. "Wyzerowanie" lat służby godzi w funkcjonariuszy, których lata służby przypadają przed zmianami zapoczątkowanymi w 1989 r. Dotkliwość tego rozwiązania jest proporcjonalna i w niewielkim stopniu dotyka osób, które tylko kilka lat służyły w PRL. W rezultacie, rozwiązanie to nadaje się do osiągnięcia celu zakładanego przez ustawodawcę: skutecznie obniża emerytury "osób służących na rzecz totalitarnego państwa". Sąd Najwyższy uwzględnił również, że analogiczne do art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej rozwiązanie (obniżające przelicznik służby z 2,6 do 0,7 podstawy wymiaru) zostało już wcześniej wprowadzone do ustawy zaopatrzeniowej (art. 15b) a Trybunał Konstytucyjny uznał je za zgodne z Konstytucją RP (zob. wyrok z 24 lutego 2010 r., K 6/09, OTK-A 2010 Nr 2, poz. 15 oraz z 11 stycznia 2012 r., K 36/09, OTK-A 2012 Nr 1, poz. 3). Dlatego według Sądu Najwyższego krytyczna ocena art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej nie prowadzi do uznania jego niezgodności z Konstytucją RP, gdyż nie ma możliwości jednoznacznego zakwalifikowania tego przepisu jako pozostającego w opozycji do wzorców wynikających z Konstytucji RP, zwłaszcza jej art. 2. Natomiast w odniesieniu do drugiego z wymienionych mechanizmów Sąd Najwyższy uznał, że art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej obniża wysokość świadczeń tych funkcjonariuszy, którzy od 1990 r. służyli wolnej Polsce. Służba taka nie może być traktowana jako służba na rzecz totalitarnego państwa. W tej sytuacji zastosowanie w stosunku do takich funkcjonariuszy art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej i obniżenie świadczenia należnego funkcjonariuszowi do pułapu przeciętnej emerytury, gdy wysokość "ponad" ten wskaźnik została wypracowana po 1990 r.: w sposób oczywisty narusza art. 32 ust. 1 ust. 2 Konstytucji RP; godzi w art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP; narusza prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP; narusza art. 2 Konstytucji RP. Przemawia to za odmową zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej w odniesieniu do tych funkcjonariuszy (zob. też wyrok Sądu Najwyższego z 17 maja

2023 r., I USKP 63/22, OSNP 2024 nr 1, poz. 9 oraz z 24 maja 2023 r., II USKP 40/23, LEX nr 3568174).

Niewątpliwie ocena zgodności ustawy z Konstytucją należy do Trybunału Konstytucyjnego. Zasadnicze zatem kwestie materialne i procesowe wynikają z potrzeby oceny konstytucyjności spornej regulacji, w której Sąd Najwyższy nie powinien ostatecznie zastępować Trybunału Konstytucyjnego, nie tylko ze względów ustrojowych, ale także dlatego, że wyrok Trybunału stanowi samodzielną podstawę wznowienia postępowania w sprawie prawomocnie zakończonej (art. 401¹ k.p.c.).

Jednak dotychczasowa sytuacja braku odpowiedzi Trybunału Konstytucyjnego w sprawie P 4/18 na pytanie prawne Sądu Okręgowego w Warszawie nie zwalnia Sądu Najwyższego z zapewnienia ubezpieczonym prawa do sądu, a więc także prawa do rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), co uzasadnia samodzielną ocenę zgodności ustawy zwykłej z ustawą zasadniczą, dla ustalenia właściwej normy prawnej w spornych kwestiach.

Wypada zauważyć, że możliwość odmowy zastosowania przez sąd przepisu ustawy, który uznał za niezgodny z Konstytucją RP, jest dopuszczalna (pod pewnymi warunkami). Sąd Najwyższy zwrócił na to uwagę w postanowieniu z dnia 21 czerwca 2023 r., III USK 268/22 (Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego 2023 nr 5, s. 97-100, z omówieniem M. Szpyrki, LEX nr 3571906), w którym podkreślił, że z uwagi na bezpieczeństwo obrotu prawnego kształtowanego również przez indywidualne akty stosowania prawa, jakimi są orzeczenia sądowe - odmowa zastosowania przepisu ustawy może nastąpić w wypadku, gdy sąd rozpoznający sprawę nie ma wątpliwości co do niezgodności tego przepisu z Konstytucją RP, a sprzeczność ma charakter oczywisty. Inaczej mówiąc, gdy zachodzi sytuacja oczywistej niekonstytucyjności przepisu. Sytuacja taka ma miejsce wówczas, gdy porównywane przepisy ustawy i Konstytucji RP dotyczą regulacji tej samej materii i są ze sobą sprzeczne, a norma konstytucyjna jest skonkretyzowana w stopniu pozwalającym na jej samoistne zastosowanie, gdy ustawodawca wprowadził regulację identyczną, jak norma objęta już wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, gdy Trybunał stwierdził niekonstytucyjność określonej normy prawnej zamieszczonej w przepisie tożsamym, który nie podlegał rozpoznaniu przed Trybunałem, gdy sposób rozumienia przepisu ustawy wynika z utrwalonego orzecznictwa Trybunału

Konstytucyjnego (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 stycznia 2009 r., I CSK 482/08, LEX nr 491552; z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 377/15, OSNP 2016 nr 12, poz. 148; Jurysta 2016 nr 12, s.18, z glosą J.G. Firlusa; *Ars in vita. Ars in iure*. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu, pod red. A. Barańskiej i S. Cieślaka, Warszawa 2018, z glosą M. Białeckiego; uchwała składu siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 16 października 2006 r., I FSP 2/06, ONSAiWSA 2007 nr 1, poz. 3 oraz wyroki tego Sądu: z dnia 24 września 2008 r., I OSK 1369/07, LEX nr 509708 oraz z dnia 18 grudnia 2013 r., I FSK 36/13, LEX nr 1528716).

W szczególności w wyroku z dnia 8 października 2015 r., III KRS 34/12 (OSNP 2017 nr 9, poz. 119; OSP 2016 nr 11, poz. 103, z glosą M. Wiącka) Sąd Najwyższy przyjął, że jeżeli jest to niezbędne do rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), sąd może odmówić zastosowania przepisów ustawy niezgodnych z Konstytucją RP, gdy przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności tych przepisów z Konstytucją (art. 193 art. 193 Konstytucji RP), a Trybunał Konstytucyjny nie udzielił na nie odpowiedzi. W tym przypadku nie chodzi więc o przeprowadzanie przez Sąd Najwyższy - „w zastępstwie” Trybunału Konstytucyjnego - oceny konstytucyjności przepisów ustawowych, lecz o „odmowę zastosowania” przepisów, które są niezgodne (zwłaszcza w sposób oczywisty) z przepisami (wzorcami) Konstytucji RP (por. też wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 kwietnia 1998 r., I PKN 90/98, OSNAPiUS 2000 nr 1, poz. 6; Przegląd Sejmowy 2001 nr 2, s. 88, z glosą A. Józefowicza; Monitor Prawniczy 2001 nr 19, s. 986, z glosą S. Rudnickiego; z dnia 19 kwietnia 2000 r., II CKN 272/00, LEX nr 530757; z dnia 29 sierpnia 2001 r., III RN 189/00, OSNAPiUS 2002 nr 6, poz. 130 oraz uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2001 r., III ZP 12/01, OSNAPiUS 2002 nr 2, poz. 34; Przegląd Sejmowy 2002 nr 1, s. 121, z glosą J. Trzecińskiego; Przegląd Sądowy 2002 nr 5, s. 153, z glosą B. Nity; Gazeta Sądowa 2002 nr 2, s. 46, z glosą M. Przysuchy i postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 maja 1998 r., III SW 1/98, OSNAPiUS 1998 nr 17, poz. 528; Przegląd Sejmowy 1998 nr 5, s. 214, z glosą M. Zubika).

Ocena konstytucyjności prawa sprawowana przez sądy w ramach bezpośredniego stosowania Konstytucji służy nie tylko zapewnieniu zgodności

orzeczeń z ustawą zasadniczą, a w konsekwencji zapewnieniu wydania orzeczenia słusznego, sprawiedliwego i realizującego konstytucyjną aksjologię i wartości, ale także przyspieszeniu postępowania. Pozwala ponadto na badanie konstytucyjności prawa w różnorodnych sprawach, odmiennych okolicznościach faktycznych, co znacznie poszerza zakres owej oceny. Trybunał Konstytucyjny bada bowiem zgodność przepisu z Konstytucją w sposób abstrakcyjny i w zakresie wniosku, co istotnie zawężyło pole działania tego organu. Kontrola rozproszona stwarza także możliwość interpretacji Konstytucji oraz ustaw z uwzględnieniem szerokiego spektrum wiedzy specjalistycznej sądów w poszczególnych działach prawa, a tym samym poszerza perspektywę rozumienia Konstytucji (M. Gutowski, P. Kardas: Wykładnia i stosowanie prawa w procesie opartym na Konstytucji, Warszawa 2017; M. Haczkowska: Zasada bezpośredniego stosowania konstytucji w działalności orzeczniczej sądów, Przegląd Sejmowy 2005 nr 1; R. Balicki: Bezpośrednie stosowanie konstytucji, Krajowa Rada Sądownictwa 2016 nr 4, s. 13; M. Gutowski, P. Kardas: Sądowa kontrola konstytucyjności prawa. Kilka uwag o kompetencjach sądów powszechnych do bezpośredniego stosowania Konstytucji, Palestra 2016 nr 4, s. 5; E. Maniewska: Pojęcie argumentacji konstytucyjnej i jej ewolucja w orzecznictwie Sądu Najwyższego (w:) Argumentacja konstytucyjna w orzecznictwie sądowym, Studia i Analizy Sądu Najwyższego - Materiały Naukowe, Tom IV, Warszawa 2017, s. 59; W. Sanetra: Bezpośrednie stosowanie Konstytucji RP przez Sąd Najwyższy, Przegląd Sądowy 2017 nr 2, s. 5; P. Tuleja: Wpływ przesłanki funkcjonalnej na sposób rozpoznania pytania prawnego przez Trybunał Konstytucyjny, Przegląd Sądowy 2017 nr 6, s. 7; A. Bodnar: Wykonywanie orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Polsce. Wymiar instytucjonalny, Warszawa 2018, Rozdział VII, pkt 9. Zagrożenia dla niezależności sądownictwa a stosowanie Konwencji przez sądy; P. Mikuli: Doktryna konieczności jako uzasadnienie dla rozproszonej kontroli konstytucyjności ustaw w Polsce, Gdańskie Studia Prawnicze 2018 nr 2, s. 635; J. Podkowik: Sądy wobec niekonstytucyjnych aktów normatywnych u progu trzeciej dekady obowiązywania Konstytucji RP, Przegląd Sądowy 2018 nr 5, s. 5; J. Roszkiewicz: Incydentalna kontrola legalności aktów organów władzy publicznej w procesach dotyczących ochrony dóbr osobistych, Monitor Prawniczy 2019 nr 11, s. 591; P. Polak: Związanie sądu

wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego wydanym w nieprawidłowo umocowanym składzie (refleksje na tle wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 20 czerwca 2018 r., V SA/Wa 459/18), Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego 2020 nr 3, s. 63; P. Radzewicz: Kryzys konstytucyjny i paradygmatyczna zmiana konstytucji, Państwo i Prawo 2020 nr 10, s. 3; P. Jabłońska: Konstytucyjne podstawy rozproszonej kontroli konstytucyjności prawa, Przegląd Sądowy 2020 nr 11-12, s. 21).

Akceptując odmowę zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej jako wyrażającego normę sprzeczną z Konstytucją RP, w szczególności przyjmując sankcję o charakterze nieproporcjonalnym, Sąd Najwyższy zwraca uwagę, że zgodnie z art. 12 ust. 1 tej ustawy, emerytura policyjna przysługuje funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, który w dniu zwolnienia posiada 15 lat służby, wliczając w to okresy równorzędne, wymienione w art. 13 tej ustawy. Oznacza to, że podstawowego przywileju emerytalnego polegającego na możliwości przejścia na emeryturę po 15 latach służby ze świadczeniem wynoszącym co najmniej 40% podstawy jego wymiaru skarżący nie nabył z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa, lecz z tytułu służby pełnionej w demokratycznym państwie prawa. Niewątpliwie za przywilej należy uznać regulację polegającą na tym, że emerytura funkcjonariusza wzrasta o 2,6% podstawy wymiaru za każdy dalszy rok służby (art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy). Celem nowelizacji z 2016 r. było zniesienie tego przywileju i przyjęcie za okresy służby na rzecz totalitarnego państwa 0% podstawy wymiaru, co jest zgodne z celem ustawy wyrażającym się w pozbawieniu przywilejów nabytych z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa. Natomiast mechanizm określony w art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej w istocie niweczy uprawnienie funkcjonariusza do obliczenia wysokości emerytury według wskaźnika podstawy wymiaru 1,3% lub 2,6% za okresy służby niebędące służbą na rzecz totalitarnego państwa.

W świetle powyższego należy zanegować trafność stanowiska Sądu Apelacyjnego, który stwierdził, że pozbawienie odwołującego się wyższej emerytury, przy zachowaniu świadczenia z zabezpieczenia społecznego w wysokości nie niższej niż świadczenia z powszechnego systemu ubezpieczeniowego (Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) nie stanowi naruszenia zarówno Konstytucji RP, jak też

standardów prawa międzynarodowego. Zdaniem Sądu drugiej instancji, ustawodawca sięgnął do środka adekwatnego dla uzyskania usprawiedliwionego celu. Uczynił to zarazem w sposób możliwie najmniej uciążliwy dla adresatów zakwestionowanych norm. Zmniejszenie świadczenia odwołującemu się stanowi urzeczywistnienie zasady sprawiedliwości społecznej.

Sąd Apelacyjny nie dostrzegł jednak, że mechanizmu przyjętego w art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej powodującego obniżenie świadczenia do poziomu przeciętnej emerytury, gdy wysokość "ponad" ten wskaźnik została wypracowana po 1990 r., nie można bez stosownego uzasadnienia w konkretnej sprawie zrównywać z realizowaniem w tym okresie służby "na rzecz totalitarnego państwa". Limitowanie wysokości świadczenia pułapem "przeciętnej emerytury" w większości przypadków doprowadzi do efektu, zgodnie z którym mechanizm "stażowy" nie będzie miał żadnego znaczenia (podobnie wyrok Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2024 r., III USKP 54/23). Wskazuje się na "ślepe" "równanie w dół" na podstawie art. 15c ust. 3 ustawy, który karze finansowo tych, którzy relatywnie najkrócej służyli totalitarnemu państwu a swój staż emerytalny wypracowali po "upadku" tego reżimu. Ponadto, funkcjonariusze mający taki sam staż służby po 31 lipca 1990 r. mogą mieć prawo do diametralnie odmiennej wysokości świadczenia, w zależności od tego, czy choćby przez jeden dzień służyli na rzecz totalitarnego państwa. Sprawia to, że mechanizm z art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy jest oderwany całkowicie od reguły proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), abstrahuje od powszechnie rozumianego i akceptowanego poczucia sprawiedliwości, które polega na występowaniu racjonalnej adekwatności między czynem a sankcją oraz narusza zasadę równego traktowania ubezpieczonych (wyrok z 24 maja 2023 r., II USKP 40/23).

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Najwyższy stwierdza, że w odniesieniu do J.K. posiadającego staż służby w Policji od 1 września 1990 r. do 4 września 2012 r. (22 lata), a staż pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa od 1 kwietnia 1984 r. do 31 lipca 1990 r. (6 lat i 4 miesiące) nie jest możliwe zastosowanie art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, jako przepisu oczywiście niekonstytucyjnego.

Biorąc pod uwagę, że zadaniem Sądu Najwyższego w zakresie wymiaru sprawiedliwości jest zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych przez rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne Sąd Najwyższy zdecydował o wydaniu orzeczenia reformatoryjnego.

Na marginesie jedynie należy dodać, że wskazany w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 33 ustawy zaopatrzeniowej nie dotyczy zmiany wysokości świadczenia emerytalnego lub rentowego z przyczyn wynikających z wprowadzenia do systemu prawnego art. 15c oraz art. 22a tej ustawy. W tej mierze już sygnalizowano, że dane rozwiązanie zmierzało do odebrania praw niesłusznie nabytych, które upoważniają Państwo do rozliczeń z reżimem, gdyż jego mechanizm funkcjonowania został skutecznie zdyskredytowany. Naturalnie ostatecznie wydawane są decyzje indywidualne, jednak ich źródłem jest dopuszczalna w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego praktyka ingerowania w prawa i wolności osobiste, w tym w ramach systemowego rozliczenia się z okresem służby na rzecz totalitarnego państwa (zob. wyrok z dnia 11 lutego 2014 r., P 24/12, OTK-A 2014).

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego skarżącego na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.